

severe policy of regionalism, considering it as the way of attracting investment and promoting competition, aiming at strengthening multilateral mechanism for regulating trade relations globally.

Key words: *regional integration, process of European integration, EU trade policy, development strategy of the EU, free trade mechanism*

УДК 339.922(100)(045)

О.В. Захарова

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ РІВНЯ ІНТЕГРАЦІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ КРАЇН ТА РЕГІОНІВ СВІТУ

Стаття присвячена дослідженню підходів до оцінки рівня розвитку інтеграційних процесів. Досліджено існуючі системи індикаторів розвитку регіональної економічної інтеграції. Виділено напрямки застосування інструментів економіко-математичного моделювання для оцінки впливу інтеграційних процесів на динаміку економічного розвитку. Запропонований методичний підхід до оцінки рівня інтеграційної взаємодії країн (групи країн), регіонів в контексті її впливу на рівень економічного зростання на основі застосування системи статистичних моделей. Розроблено алгоритм оцінки впливу різних форм міжнародної економічної діяльності країн на зміну рівня соціально-економічного розвитку, зокрема на зростання ВВП на душу населення. Запропонований алгоритм апробовано на прикладі оцінки ефективності взаємодії України з ключовими регіональними інтеграційними об'єднаннями.

Ключові слова: *інтеграція, інтеграційний процес, інтеграційна взаємодія, інтеграційне об'єднання, економіко-математичне моделювання, індикатори регіональної економічної інтеграції, гравітаційні моделі, інтеграційні ефекти, ефективність інтеграційної взаємодії.*

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку світового господарства характеризується інтенсифікацією розвитку інтеграційних процесів, що протікають як у регіональному масштабі та пов'язані з функціонування регіональних інтеграційних об'єднань, так і у глобальному аспекті, що обумовлюють появу нових міжконтинентальних інтегративних структур та визначають закономірності розвитку сучасного світу. Це обумовлює зростання наукового інтересу до дослідження особливостей процесів регіональної інтеграції та ефективності функціонування сучасних інтеграційних об'єднань. В рамках таких досліджень вагомим аспектом виступають питання розробки методики кількісного та якісного аналізу оцінки показників розвитку інтеграційних процесів, оцінки економічних ефектів від участі країн в інтеграційних об'єднаннях з визначенням позитивних та негативних наслідків для економіки країни та регіону в цілому, що й обумовлює об'єктивну необхідність подальших досліджень в цьому аспекті.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням аналізу та оцінки особливостей реалізації інтеграційних процесів в рамках різних регіонів світу та в аспекті різних інституціональних форм присвячені наукові праці таких українських та зарубіжних дослідників, як О. Білорус, О. Булатова, Е.Винокуров, К.Григорян, А.Либман, Д. Лук'яненко, А. Мазаракі, Ю. Макагон, А.Філіпенко, В.Чужиков, та інших. Однак, недостатньо опрацьованим залишається питання оцінки впливу

інтеграційних процесів на різні соціально-економічні аспекти розвитку країн, груп країн, регіонів та світового господарства в цілому з використанням інструментів саме економіко-математичного моделювання.

Викладення основного матеріалу. В науковій літературі аналіз розвитку інтеграційних процесів переважно орієнтований на оцінку ефективності функціонування певних інтеграційних об'єднань на основі інструментів змістовного (якісного) аналізу, що доповнюється певною сукупністю статистичних показників, що відображають різні аспекти розвитку процесів інтеграції.

В більшості досліджень аналіз розвитку інтеграційних процесів проводиться на основі розгляду історичних передумов виникнення та розвитку інтеграційного об'єднання, особливостей його структури та договірної бази, оцінки загальних соціально-економічних показників по об'єднанню та за окремими країнами-членами. Однак, такий підхід до дослідження не дозволяє отримати комплексного бачення розвитку інтеграційних процесів, особливо в аспекті отримання узагальнюючих оцінок позитивних та негативних ефектів інтеграції, визначення об'єктивних кількісних критеріїв (індикаторів) віднесення різних інтеграційних об'єднань до ефективно функціонуючих та мало діючих утворень, визначення загальних ефектів ефективності участі країн в даних об'єднаннях.

З іншого боку можна виділити ряд наукових робіт, в яких в якості інструментів виміру процесів регіональної економічної інтеграції використовується система індикаторів, які поєднують різні статистичні величини та утворюють інтегральні показники різних рівнів складності.

Одним з прикладів таких підходів є проект «Система індикаторів євразійської інтеграції Євразійського банку розвитку» (СІЕІ), що спрямований на сприяння кількісному аналізу коротко-, середньо- та довгострокових трендів регіональної інтеграції [6]. Головною особливістю проекту є простота індикаторів, що використовуються, оскільки розрахунок узагальнюючих індексів інтеграції оснований на даних національних та міжнародних статистичних служб. Крім того, аналіз інтеграції охоплює різні аспекти взаємодії країн, починаючи від макроекономічної політики, закінчуючи академічною мобільністю.

Система індикаторів включає дві блоки індексів, що відображають різні аспекти регіональної взаємодії:

Перший – інтеграція ринків, що оцінюється за напрямками взаємна торгівля, міграція, взаємні інвестиції; функціональне співробітництво на ключових ринках (енергетика, сільське господарство, освіта).

Другий – конвергенція економічних систем (включаються показники за напрямками макроекономіка, монетарна політика, фінансова політика, фіскальна політика).

На основі поєднання цих індексів розраховується узагальнюючий індекс інтеграції, що дозволяє оцінити в цілому картину регіональних економічних процесів на рівні країна-країна, країна-регіон, регіон.

Удосконалення та розширення системи показників оцінки розвитку процесів інтеграції на постійній основі обумовило появу баз даних щодо розвитку інтеграційної взаємодії. Прикладами таких баз даних є:

- бази даних регіональних торговельних угод СOT (WTO 2014), що охоплює широкий спектр як безпосередньо торговельних угод, так й угоди, що стосується країн, розташованих в різних регіонах [14];

- база APTIAD (UNESCAP, 2014), що охоплює угоди, підписані країнами Азіатсько-тихоокеанського регіону, та база INTRADE (IADB, 2014), що містить угоди стосовно Західної півкулі; ці бази концентруються на торговельних угодах та містять

ряд додаткових змінних і включають набір показників регіоналізації в рамках інтеграційних об'єднань [7];

- база Correlates of War (CoW), що містить широкий спектр різних показників і баз даних, що охоплюють різні аспекти міжнародних відносин. База характеризується найширшим охопленням різних угод (як регіональних, так і глобальних) і містить дані з початку XIX століття. На відміну від бази COT, CoW являє собою науковий проект, заснований на чіткій методології, і не залежить від політичної волі й акуратності країн, які надають інформацію. У базу входять: всі угоди, на основі яких створюється формальна організація; угоди, які включають в себе не менше трьох країн (багатосторонні угоди); угоди, які мають постійний секретаріат або інший аналогічний орган [8];

- база Yearbook of International Organizations (Union of International Associations 2014) – закрита база даних у платному доступі, що публікується Союзом міжнародних асоціацій, центром обліку та документації міжнародних організацій, що створено в 1907р., та містить інформацію щодо 66 тис. міжнародних організацій що постійно поновляється [12];

- база даних RIKS - Regional Integration Knowledge System (UNU-CRIS, 2014), що формується Інститутом порівняльних досліджень регіональної інтеграції Університету ООН та включає широкий набір кількісних показників, що характеризують масштаби регіоналізації (масштаби взаємної торгівлі в рамках інтеграційних об'єднань) [11];

- проект БДРІ (База даних регіональної інтеграції Центра інтеграційних досліджень Євразійського банку розвитку), що містить ключову інформацію по 92 регіональним економічним об'єднанням і двостороннім торговельним угодам, а також їх порівняльний аналіз за більш ніж 130 показниками, серед яких показники, що характеризують торговельні потоки, інвестиції, бюджет, валютні питання, інституційне будівництво тощо [1].

Особливе місце в аналізі розвитку інтеграційних процесів займають інструменти економіко-математичного моделювання, які переважно багатьма дослідниками застосовуються в аспекті оцінки можливих економічних ефектів від підписання регіональних торговельних угод як для країн-учасниць, так і для решти країн світу до (*ex-ante*) та після (*ex-post*) приєднання до відповідної угоди.

Підходи до оцінки, що пропонуються, розглядають питання впливу регіональної інтеграції на торговельні потоки і економічне зростання, наявності конвергенції економічних показників між країнами-членами, визначення того, хто є найбільш бажаним партнером і яка форма даних угод найбільш ефективна і краща. Оскільки в останні роки намітилася тенденція поступового поглиблення економічної інтеграції, тобто переходу від більш простих форм, що припускають просту ліквідацію торговельних бар'єрів, до регіональних торговельних угод, які передбачають усунення нетарифних бар'єрів, а також зняття обмежень у торгівлі послугами, русі капіталу і робочої сили, гармонізацію нормативно-правового регулювання та законодавства в галузі охорони навколишнього середовища, то з'явилися теоретичні та емпіричні дослідження аналізу та оцінки ефектів від поглиблених форм інтеграційної взаємодії [2,4].

Більшість емпіричних досліджень впливу статичних ефектів на добробут країн-членів ґрунтуються на моделях загальної та часткової рівноваги, а також на оцінках економетричних моделей. При цьому перевищення ефекту створення над ефектом відхилення торгівлі розглядається, як правило, в якості індикатора вигаду для країни. В той же час ефекти від створення регіональних торговельних угод не обмежуються оцінкою впливу тільки на торговельні потоки і структуру виробництва; вони можуть бути пов'язані із зростанням інвестиційних можливостей, посиленням конкуренції,

поглибленням спеціалізації і кооперації, кращим використанням економії від масштабу, передачею знань тощо.

Серед економетричних методів оцінки ефектів від вже існуючих угод про вільну торгівлю, та ефектів від угод, що планується укласти, популярними є гравітаційні моделі, які у прикладних дослідженнях використовуються для вирішення широкого спектра завдань в економіці торгівлі, серед яких важливе місце займають питання економічної політики, що стосуються створення різних інтеграційних об'єднань. Гравітаційна модель має багато різних модифікацій, які використовуються для аналізу процесів розвитку торговельної інтеграції та рівня розвитку двосторонніх зовнішньоекономічних зв'язків. Однак, головним припущенням, на якому ґрунтується модель, є те, що двостороння взаємодія національних економік є величиною, пропорційною добутку показників значущості об'єктів (величина валового внутрішнього продукту) і обернено пропорційною відстані між ними. Отже, інтенсивність (обсяги) торгівлі між країнами прямо пропорційна розміру економік та зворотно пропорційна витратам на перевезення товарів, що моделюються за допомогою відстані між країнами [5].

Однак існуючі методи оцінки мають певні переваги та недоліки з одного боку, та з іншого – самі інтеграційні процеси характеризуються постійним поглибленням форм взаємодії та появою нових інструментів співпраці, що обумовлює необхідність вдосконалення та розвитку інструментарію оцінки інтеграційних процесів, особливо в аспекті застосування інструментів економіко-математичного моделювання.

В рамках даного дослідження запропоновано алгоритм оцінки ефектів від поглиблення міжнародної економічної співпраці країн світу. Розроблений підхід базується на наступних припущеннях:

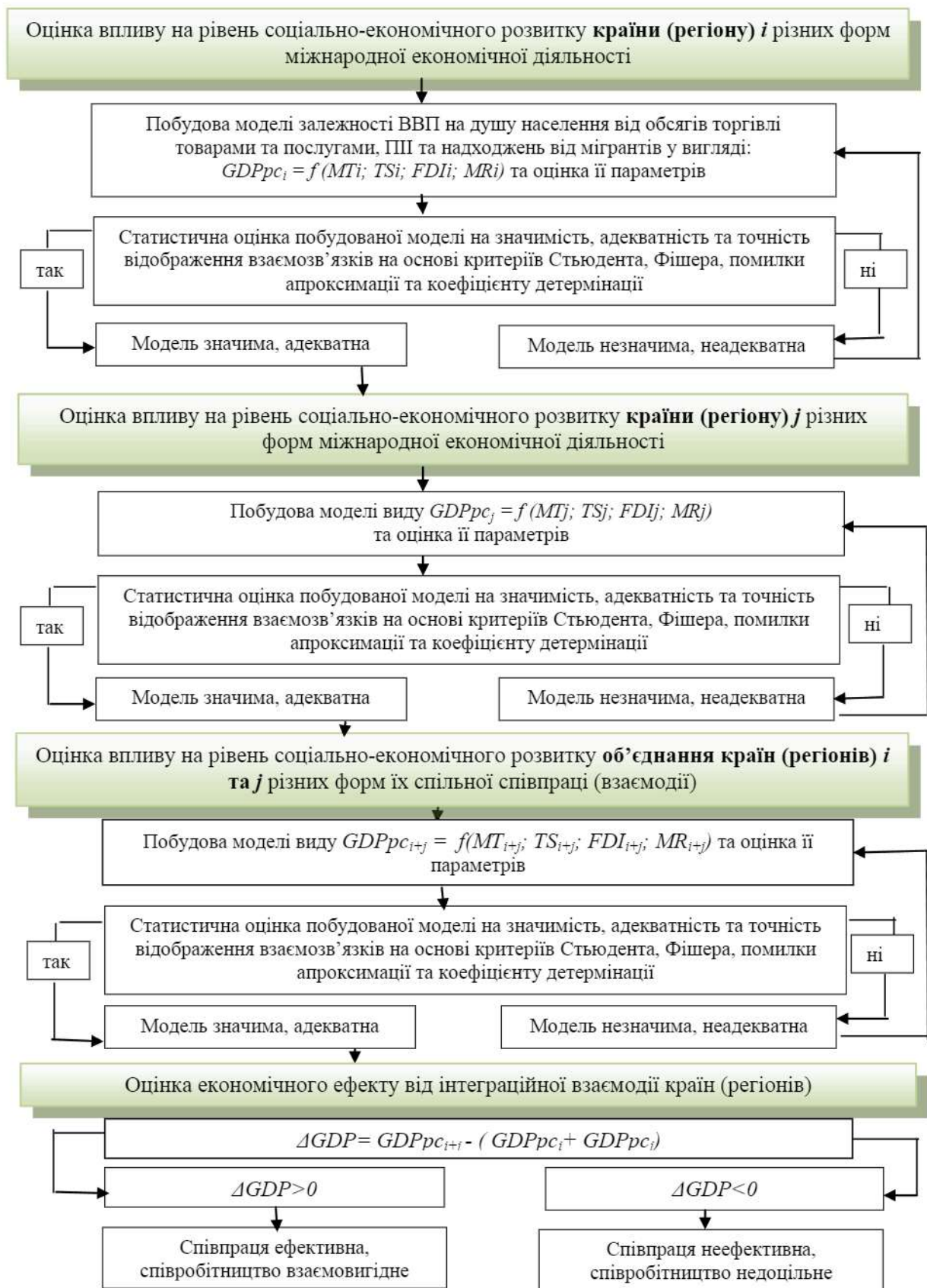
- По-перше, рівень соціально-економічного розвитку країн у значному ступені залежить від характеру та масштабів міжнародної економічної співпраці. Одним з основних індикаторів рівня розвитку країни є показник валового внутрішнього продукту на душу населення (GDPpc), на зміну величини якого також впливає зовнішньоекономічна складова діяльності країни.

- По-друге, в умовах інтеграції країн відбувається поєднання їх спільних зусиль, у тому числі різних видів ресурсів, для досягнення більшого ефекту від зовнішньоекономічної діяльності, що в свою чергу впливає на зростання рівня їх спільного благополуччя.

- По-третє, основними формами міжнародної економічної діяльності, що характеризуються найбільшими масштаби розвитку та визначають темпи економічного зростання країн, є міжнародна торговельна діяльність (обсяги міжнародної торгівлі товарами (MT) та послугами (TS), міжнародна інвестиційна діяльність (обсяги прямих іноземних інвестицій FDI) та міжнародна міграція (обсяги грошових надходжень до країни від міжнародних мігрантів (MR).

З урахуванням наведених припущень, оцінку впливу інтеграційної співпраці країн на рівень їх соціально-економічного розвитку можна провести за таким алгоритмом (рис.).

Запропонований підхід було апробовано на прикладі оцінки співпраці України з її головними партнерами ЄС, СНД та АТЕС. Розраховані моделі залежності рівня соціально-економічного розвитку України та її партнерів від різних форм міжнародної економічної діяльності на основі даних щодо динаміки ВВП, обсягів торгівлі, обсягів ПП (накопиченому притоку) та обсягів надходжень до країни від мігрантів за період 2004-2013 рр. [13] по наведеному вище алгоритму представленні в табл. 1.

Рис. Алгоритм оцінки ефективності інтеграційної співпраці країн [розроблено автором]

Таблиця 1

**Моделі залежності рівня соціально-економічного розвитку країн
(об'єднання країн) від різних форм міжнародної економічної діяльності**

Країни	Формалізація моделі	R ²	F
Україна	$GDP_{pc}=0,01*MT^{0,157}*TS^{1,085}*FDI^{0,016}*MR^{-0,046}$	0,97	59,72
ЄС	$GDP_{pc}=76,7*MT^{-0,143}*TS^{0,226}*FDI^{0,049}*MR^{0,687}$	0,96	30,57
СНД	$GDP_{pc}=0,01*MT^{-0,566}*TS^{0,314}*FDI^{0,090}*MR^{0,067}$	0,99	884,41
АТЕС	$GDP_{pc}=0,17*MT^{-0,043}*TS^{0,971}*FDI^{0,061}*MR^{-0,294}$	0,99	155,02
ЄС+Україна	$GDP_{pc}=162,5*MT^{-0,189}*TS^{-0,359}*FDI^{-0,049}*MR^{0,721}$	0,96	39,29
СНД+Україна	$GDP_{pc}=0,01*MT^{-0,567}*TS^{0,298}*FDI^{0,088}*MR^{0,073}$	0,99	848,96
АТЕС+Україна	$GDP_{pc}=0,16*MT^{-0,052}*TS^{0,970}*FDI^{0,049}*MR^{-0,264}$	0,99	197,34

Примітка. Розрахунки автора на основі даних [13]

Як свідчать розраховані параметри статистичних моделей зміна ВВП на душу населення знаходиться в прямому зв'язку від динаміки обсягів торгівлі (окрім об'єднання країн АТЕС та АТЕС+Україна), динаміка торгівлі послугами також напряму визначає зростання ВВП на душу населення (окрім об'єднання ЄС+Україна), зростання обсягів притоку ПІІ в економіку країн викликає також зростання ВВП (окрім об'єднання ЄС+Україна), надходження від мігрантів мають зворотній характер впливу на рівень благополуччя в таких країнах та об'єднаннях, як Україна, країни АТЕС, АТЕС+Україна.

На основі цих моделей був розрахований показник соціально-економічного розвитку (ВВП на душу населення) для України, її партнерів та для об'єднань країн, які припускаються (як напрям поглиблення співпраці) на період 2015-2016 рр. (табл. 2)

Таблиця 2

Прогнозний ВВП на душу населення країн на 2015-2016 рр, дол. США

Країна	2015	2016	Зміна 2016/2015	
			Дол. США	%
Україна	4443	4642	199	4,48
ЄС	35191	35417	226	0,64
СНД	9810	10361	551	5,62
АТЕС	17536	18312	776	4,43
ЄС+Україна	33250	33555	305	0,92
СНД+Україна	10905	11485	580	5,32
АТЕС+Україна	17973	18298	325	1,81

Примітка. Розрахунки автора

У прогнозованому періоді найбільші темпи зростання ВВП під впливом розвитку міжнародної економічної діяльності у різних формах спостерігаються в Україні (4,48%), країнах СНД (5,62%) та країнах АТЕС (4,43%).

В результаті розрахунку середньозважених обсягів ВВП на душу населення України з ЄС, СНД та АТЕС та порівняння цих величин з прогнозними обсягами ВВП країн за умови їх об'єднання було розраховано відповідні показники ефекту та ефективності співпраці (табл. 3).

Враховуючи зроблені вище припущення стосовно інтерпретації показників, зокрема абсолютна величина ефекту та відносний показник ефективності інтеграційної співпраці вказують, на скільки доларів та відсотків збільшиться ВВП на душу населення, за умови посилення співпраці (теоретичного об'єднання) з Україною. Як

свідчать розраховані оцінки, очевидним є наявність більшого економічного ефекту від подальшої інтеграційної співпраці з країнами СНД, яка на перспективу з урахуванням політичних протиріч між ключовими державами не матиме можливих напрямків суттєвого зростання.

Таблиця 3

Показники ефективності співпраці України з країнами ЄС, СНД, АТЕС			
Країни	Зміна ВВП на душу населення	2015	2016
ЄС+Україна	Дол. США	517,4	579,6
	%	1,58	1,76
СНД+Україна	Дол. США	1837,3	1909,9
	%	20,26	19,95
АТЕС+Україна	Дол. США	144,7	192,5
	%	0,81	1,06

Примітка. Розрахунки автора

Поглиблення співпраці з країнами ЄС теоретично зумовлюватимете зростання ВВП на душу населення в розмірі 579,6 дол. у 2016 р., що дорівнює 1,76%. Об'єднання в розрізі поглиблення співпраці з країнами АТЕС характеризується меншим ефектом щодо потенційного зростання ВВП (192,5 дол. або 1,06% у 2016 р.), однак все ж таки додатним значенням показника, що свідчить про доцільність подальшого розвитку економічних відносин у цьому напрямку.

Таким чином, запропонований алгоритм оцінки ефективності інтеграційної співпраці можна розглядати в якості інструменту моделювання економічних ефектів взаємодії на рівні країна-країна, країна-об'єднання, країна-регіон, регіон-регіон, об'єднання-об'єднання. Щодо оцінок отриманих для України, то найбільш доцільним напрямком подальшого розвитку міжнародної економічної діяльності є географічна диференціація торговельно-економічних та виробничо-інвестиційних зв'язків зі всіма партнерами, що дозволить знизити залежність від одного з ключових ринків та дасть більш рівномірний та довгостроковий ефект впливу на соціально-економічну динаміку розвитку країни.

Список використаної літератури

1. База данных региональной интеграции Евразийского банка развития [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.eabr.org/r/research/centre/projectsCII/projects_cii/?id_4=41398; Baza dannykh regionalnoy integratsii Yevraziyskogo banka razvitiya [Elektronnyy resurs]. – Rezhim dostupa: http://www.eabr.org/r/research/centre/projectsCII/projects_cii/?id_4=41398
2. База данных региональной интеграции: состав и показатели: методический отчет [Электронный ресурс] / под ред. В. С. Перебоева. – Санкт-Петербург : Центр интеграционных исследований Евразийского банка развития, 2014. – 34 с.– Режим доступа: <http://www.eabr.org/r/research/centre/projectsCII/>; Baza dannykh regionalnoy integratsii: sostav i pokazateli: metodicheskiy otchet [Elektronnyy resurs] / pod red. V. S. Pereboeva. – Sankt-Peterburg : Tsentr integratsionnykh issledovaniy Yevraziyskogo banka razvitiya, 2014. – 34 s.– Rezhim dostupa: <http://www.eabr.org/r/research/centre/projectsCII/>
3. Булатова О. В. Регіональна складова глобальних інтеграційних процесів: моногр. / О. В. Булатова. – Донецьк : ДонНУ, 2012. – 386 с.; Bulatova O. V. Rehionalna skladova hlobalnykh intehratsiinykh protsesiv: monohr. / O. V. Bulatova. – Donetsk: DonNU, 2012. – 386 s.
4. Винокуров Е. Количественный анализ экономической интеграции Европейского союза и Евразийского экономического союза: методологические подходы / Е. Винокуров, И. Пелипась, И. Точицкая. – Санкт-Петербург: Центр

интеграционных исследований Евразийского банка развития, 2014. – 62 с. ; Vinokurov Ye. Kolichestvennyy analiz ekonomicheskoy integratsii Yevropeyskogo soyuza i Yevraziyskogo ekonomicheskogo soyuza: metodologicheskie podkhody / Ye. Vinokurov, I. Pelipas, I. Tochitskaya. – Sankt-Peterburg: Tsentr integratsionnykh issledovaniy Yevraziyskogo banka razvitiya, 2014. – 62 s.

5. Захарова О. В. Особливості застосування гравітаційних моделей в аналізі міжнародного торговельного співробітництва / О. В. Захарова // Вісник Маріупольського державного університету. Сер. : Економіка. – 2014. – Вип. 8. – С. 145-152 ; Zakharova O. V. Osoblyvosti zastosuvannya hravitatsiinykh modelei v analizi mizhnarodnoho torhovelnogo spivrobitnytstva / O. V. Zakharova // Visnyk Mariupolskoho derzhavnoho universytetu. Ser. : Ekonomika. – 2014. – Vyr. 8. – S. 145-152

6. Система индикаторов евразийской интеграции II. Доклад №22 / под ред. Е. Ю. Винокурова.- Санкт-Петербург : Центр интеграционных исследований Евразийского банка развития, 2014. — 110 с. ; Sistema indikatorov evraziyskoy integratsii II. Doklad №22 / pod red. Ye. Yu. Vinokurova.- Sankt-Peterburg: Tsentr integratsionnykh issledovaniy Yevraziyskogo banka razvitiya, 2014. — 110 s.

7. Asia-Pacific Research and Training Network on Trade [Electronic resource]. – Mode of access : <http://artnet.unescap.org/databases.html>

8. Correlates of war Project [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.correlatesofwar.org/>

9. Deardorff A. V. Determinants of bilateral trade: Does gravity work in a neoclassical world? [Electronic resource] / A. V. Deardorff. – Mode of access: <http://www.nber.org/chapters/c7818.pdf>

10. Egger P. An econometric view on the estimation of gravity models and the calculation of trade potentials/ P. Egger // The World Economy. – 2002. - No 25. – P. 297–312

11. Regional Integration Knowledge System [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.cris.unu.edu/riks/web/>

12. The Yearbook of International Organizations [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.uia.org/yearbook>

13. UNCTAD Statistics [Electronic resource]. – Mode of access: <http://unctad.org/en/Pages/Statistics.aspx>

14. WTO Regional Trade Agreements Information System (RTA-IS) [Electronic resource]. – Mode of access: <http://rtais.wto.org/UI/PublicMaintainRTAHome.aspx>

Стаття надійшла до редакції 25.08. 2015.

O. Zakharova

ASSESSMENT OF COUNTRIES AND REGIONS INTEGRATION INTERACTION FEATURES

The article investigates approaches to assessing the integration processes development level. The actual systems of regional economic integration indicators are characterized. Among these systems the most important is Eurasian integration indicators system of Eurasian Development Bank, which covers various aspects of cooperation from macroeconomic policy to academic mobility.

Improvement and expansion of the integration processes development indicators has determined the appearance of integration processes development databases, which now include WTO base, APTIAD (UNESCAP), INTRADE (IADB), the Correlates of War (CoW), Yearbook of International Organizations (Union of International Associations), RIKS - Regional Integration Knowledge System (UNU-CRIS), the BDRI (Regional Integration Database of Eurasian Development Bank).

The approaches to using the instruments of economic and mathematical modeling to assess the impact of integration processes on the economic development dynamics are identified. One of the main areas is the assessment of the possible economic effects of the regional trade agreements signing for participating countries and for the rest of the world before (ex-ante) and after (ex-post) accession to the agreement. The most of empirical research investigated the integration processes impact on the member countries welfare based on general and partial equilibrium models and statistic characteristics of the econometric models.

Gravity models, which are focused on the research of wide spectrum of problems in economy of trade, are widely used. These models application fields concern the economic policy relating to the various integration groups creation.

The methodical approach to assessing the countries/groups of countries integration interaction level in the context of its impact on economic growth based on the application of statistical models is suggested. The algorithm for assessing the impact of various forms of international economic activity on changes in socio-economic development, particularly on GDP per capita is constructed. The proposed algorithm is tested on the example of evaluating the Ukraine's cooperation effectiveness with the key regional integration group.

Key words: *integration, integration process, integration interaction, integration group, economic modeling, regional economic integration indicators, gravity models, integration effects, the effectiveness of integration interaction.*

УДК 339.94(4-6ЄС)(045)

Н.В.Балабанова

МІЖРЕГІОНАЛЬНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В СИСТЕМІ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

У статті досліджено особливості організації та форми реалізації міжрегіонального співробітництва у Європейському Союзі. Відокремлено внутрішній та зовнішній напрями регіональної політики ЄС, що, зокрема, реалізуються через призму міжнародного, міжрегіонального та трансграничного співробітництва.

Ключові слова: *регіональна політика, регіон, Європейський Союз, міжрегіональне співробітництво, транскордонне співробітництво.*

Поглиблення та інтенсифікація євроінтеграційних процесів в Україні, що зокрема, пов'язано з підписанням розширеної зони вільної торгівлі з Європейським Союзом обумовлює необхідність активізації співпраці між нашими регіонами та регіонами країн-членів об'єднання.

В «Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу» наголошується, що здійснення інтеграційного процесу можливе лише за умови доповнення загальноєвропейського виміру співпраці регіональною інтеграцією та поглибленням галузевого співробітництва України і ЄС [1].

Розширення співробітництва України з Європейським Союзом є можливим за рахунок залучення до співпраці нових регіонів країн-членів ЄС, з якими Україна вже має тісні давні зв'язки, зокрема, з Польщею, Румунією, Словаччиною, Угорщиною. До того ж із наближенням кордонів ЄС до України особливої ваги набуває розвиток нових форм транскордонного співробітництва із сусідніми державами – членами об'єднання.

Теоретичними та практичними аспектами дослідження міжрегіонального та транскордонного співробітництва в Україні займаються багато вітчизняних науковців: